

ЩОДО НАРАХУВАННЯ ПЕНІ

Розвиток ринкових відносин в українському суспільстві зумовлює відповідну адаптацію законодавства, що регулює різні сфери життєдіяльності, зокрема корпоративні відносини. Такий прискорений темп нової для вітчизняного законодавства сфери призводить до відставання та вироблення практикою механізмів для усунення законодавчих прогалин.

Відсутність методології та системного бачення дивідендної реформи спричинили часті зміни у нормативному регулюванні корпоративних відносин, що в умовах економічної нестабільності та політичної боротьби призвело до формування неякісного корпоративного законодавства, яке у важливих аспектах не відповідає меті нормативного регулювання та потребам учасників корпоративних відносин.

За таких умов, обмежуючись темою статті, спробуємо висвітлити невелику частину проблеми, яка виникає на практиці та стосується нарахування пені за несвоєчасне сплатення коштів до державного бюджету.

У пункт 17 статті 2 розділу 2 Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» до доходів загального фонду Державного бюджету України на 2009 рік віднесено частину чистого прибутку (доходу) державних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до бюджету, та дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки, паї) господарських товариств, які є у державній власності.

Згідно зі статтею 1 Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК України) підприємства, установи, організації, інші юридичні особи мають право звертатися до господарського суду згідно з встановленою підвідомчістю господарських справ за захистом своїх порушених або оспорюваних прав і охоронюваних законом інтересів, а також для вжиття передбачених ГПК України заходів, спрямованих на запобігання правопорушенням. У випадках, передбачених законодавчими актами України, до господарського суду мають право також звертатися державні та інші органи, фізичні особи, які не є суб'єктами підприємницької діяльності.

Для підтвердження актуальності цієї публікації розглянемо статті 59, 60 Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» на суму несвоєчасно сплачених господарським товариством, у статутному капіталі якого є корпоративні права держави, та господарським товариством, 50 і більше відсотків акцій (часток, паїв) якого знаходиться у статутному капіталі господарського товариства, частка держави якого становить не менше 50 відсотків (у тому числі закритим акціонерним товариством «Укргаз-Енерго»), дивідендів на державну частку Фондом державного майна України нараховується пеня, яка сплачується до Державного бюджету України з розрахунку 200 відсотків річних облікової ставки Національного банку України від суми недоплати, розрахованої за кожний день прострочення платежу, починаючи з наступного дня після настання строку платежу і по день сплати включно.

На підставі статті 68 Закону контроль за справлянням (стягненням) платежів до бюджету здійснюється органами, які повинні забезпечувати їх надходження. Зокрема, на Фонд державного майна України покладено обов'язок здійснення контролю за справлянням платежів, які встановлені статтями 59, 60 Закону.

Для детальнішого висвітлення теми статті та зв'язку із вказаним вище використовуватимемо умовності.

Держава Україна в особі Фонду державного майна України є власником, наприклад, 217 668 739 штук акцій статутного капіталу господарського товариства. Це повинно підтверджуватися випискою з реєстру власників іменних цінних паперів про стан особового рахунку з конкретною датою, приміром від 10.08.2009.

Оксана
Комарницька,
Головний
спеціаліст-
юрисконсульт
Фонду державного
майна України

ТЕОРИЯ

Пунктом 2 статті 116 Цивільного кодексу України та пунктом 6 статті 10 Закону України «Про господарські товариства» передбачено, що учасники товариства мають право отримувати дивіденди.

Право на отримання власниками акцій частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів також передбачено частиною 7 статті 6 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок».

Статтею 30 Закону України «Про акціонерні товариства» передбачено, що виплата дивідендів здійснюється у строк не пізніше шести місяців після закінчення звітного року.

Пунктом 7.7. Статуту господарського товариства передбачена виплата дивідендів (частки прибутку).

Згідно зі статтею 33 Закону України «Про акціонерні товариства» затвердження розміру річних дивідендів належить до виключної компетенції загальних зборів.

Припустимо, що 04.04.2009 загальними зборами господарського товариства було прийнято рішення про виплату дивідендів акціонерам товариства.

Варто зауважити, що рішення загальних зборів акціонерів є актом, який зумовлює настання правових наслідків і має обов'язковий характер для суб'єктів цих відносин.

Незважаючи на викладене, господарським товариством, а в подальшому при зверненні до суду – відповідачем до дати звернення не сплачено дивідендів на користь держави в особі Фонду державного майна України на суму 156,312 тис. грн.

Крім того, базові нормативи відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів за результатами фінансово-господарської діяльності господарських товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави, у 2008 році затвержені постановою Кабінету Міністрів України від 08.04.2009 № 315 «Про затвердження базових нормативів відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів за результатами фінансово-господарської діяльності господарських товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави, у 2008 році».

Отже, з дати подання позовної заяви до суду і до дня винесення ухвали про порушення провадження міне щонайменше п'ять днів, а відтак сума штрафних санкцій за несвоєчасну сплату господарським товариством дивідендів збільшиться. Як приклад, візьмемо такі цифри: сума заборгованості станом на 06.11.2009 становить 179 369 грн, серед яких сума несплачених дивідендів на державну частку акцій становить 156 262 грн (згідно з Протоколом загальних зборів господарського товариства від 03.04.2009) та пеня у розмірі 23 107 грн, яка впливає із нижче наведеного розрахунку.

I. Розрахунок суми дивідендів:

217668739 акцій x 0,000717891 грн = 156262 грн (сто п'ятдесят шість тисяч двісті шістьдесят дві гривні) де, 217668739 – кількість акцій, що належать державі
0,000717891 – розмір дивідендів, що припадає на одну акцію

II. Розрахунок суми пені:

Розрахунок одностороннього розміру пені:

1. Ставка Національного банку України:

30.04.2008	12 %
15.06.2009	11 %
12.08.2009	10,25 %

2. Кількість днів у поточному році 365

3. Відсотки від ставки НБУ, законодавчо встановлені для розрахунку розміру пені 200 %

4. Розрахунковий розмір пені (14 днів x 12% + 58 днів x 11 % + 87 днів x 10,25) x 200: 100: 365) 0,093 %

Сума нарахованих дивідендів:

156262 грн (сто п'ятдесят шість тисяч двісті шістьдесят дві гривні)

Розрахунок суми пені за один день прострочення

(«Сума нарахованих дивідендів» x «Односторонній розмір пені»): 100%

(156262 грн x 0,093 %): 100 % = 145,33 грн (сто сорок п'ять гривень тридцять три копійки)

Розрахунок пені за несвоєчасно сплачені дивіденди у період з 01.06.2009 до 06.11.2009 включно (159 днів):

«Розрахунок пені за один день прострочення» x «Кількість днів прострочення»

145,33 грн x 159 = 23107 (двадцять три тисячі сто сім гривень).

Таким чином, ціна позову на момент подачі позовної заяви до суду буде дорівнювати:

«Розрахунок суми дивідендів» + «Розрахунок суми пені»

156262 грн + 23107 грн = 179369 грн (сто сімдесят дев'ять тисяч триста шістдесят дев'ять гривень)

Разом з тим, розуміємо, що будь-який державний орган повинен діяти у межах та спосіб, передбачений законодавством (ч. 2 ст. 19 Конституції України).

Тому для обґрунтування наведеного вище розрахунку, який впливає суто із математичної логіки, у цій ситуації необхідним є нормативне обґрунтування. Дані, які містяться на сайті Фонду державного майна України, оскільки розглядається саме цей орган державної влади, підтверджують це. Зокрема, на сайті наведений проект порядку розрахунку пені, який має назву «Порядок нарахування пені за несвоєчасно сплачені дивіденди на корпоративні права держави» і розроблений відповідно до вимог Закону України «Про управління об'єктами державної власності», статті 625 Цивільного кодексу України та законів України про Державний бюджет України на відповідні роки.

І тут, на нашу думку, виникає питання виходячи з того, що облікова ставка НБУ змінюється, вона, наприклад, може бути різною щодня, а цей проект передбачає, що при зверненні до суду береться для розрахунку ставка, яка діяла виключно на момент сплати боргу. Натомість облікова ставка на день подачі позовної заяви або доповнення до позовної заяви може бути більшою, ніж та, яка існувала на момент сплати боргу.

Або ще одне питання. Як бути у такій практичній ситуації, коли з моменту звернення до суду за захистом

порушеного права до дня прийняття рішення минуло два місяці (судовий спір відповідно до норм ГПК має бути розглянутий протягом двох місяців). На вказане питання практика частково дає відповідь зокрема, шляхом подання доповнень до позовної заяви зі збільшенням суми заборгованості. Однак це остаточно не вирішує порушене питання, що, в свою чергу, призводить до недоотримання державним бюджетом у повному обсязі «своїх» коштів.

Відповіді на це питання законодавець не надає. І якщо бути послідовним і діяти відповідно до букви закону, то виникає замкнуте коло. Мається на увазі, наприклад, небажання господарського товариства одразу виконати рішення суду. У такому разі наступним кроком буде звернення до державної виконавчої влади із наказом про примусове виконання рішення суду з метою стягнути дивіденди та прострочення сплати дивідендів на користь Державного бюджету України.

Водночас цілком конструктивно постає питання: як діяти державному органу влади, оскільки така категорія рішень у розумінні статті 25 Закону України «Про виконавче провадження» може бути виконана протягом шести місяців, якщо господарське товариство при вчиненні низки юридично значимих дій відстрочить, розстрочить або ж зупинить проведення дій по виконанню рішення суду цілком на законних підставах.

З огляду на викладене та практичний досвід можемо категорично стверджувати лише одне, що це тільки маленька частина актуальних практичних проблемних питань, які потребують законодавчого врегулювання.

РЦПУ